hejmar 16 zivistan 1995

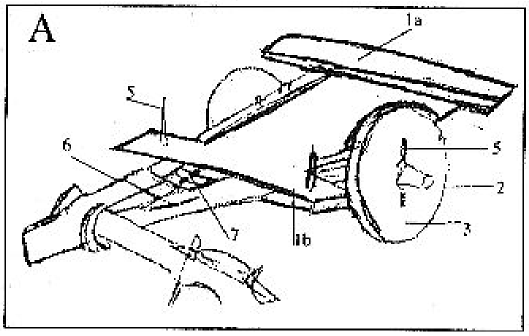
KURMANCÎ

rojnameya taybetî ya Enstîtuya kurdî ya Parîsê li ser pirsên zaravê kurmancî

Min ev nivîsî ne ji bo sahibrewacan
Belkî ji bo biçûkêd Kurmancan

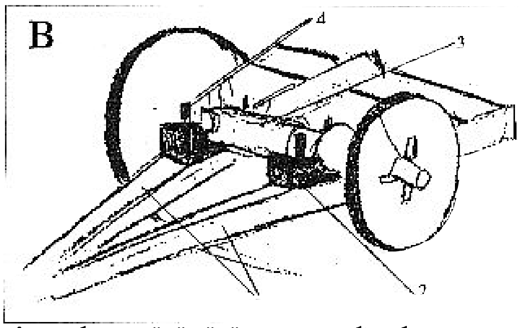
Ehmedê Xanî
(Sedsala XVII)

Alavên candiniyê

Amadekar : ELÎŞÊR

kurdî	*tirkî*	*fransizî*	*înglîzî*
EREBA GA, GERDÛM	KAĞNI	CHAR À BOEUF	OXEN CART
A — ji aliye jor ve kopî	**üstten görünüşü** kağnı karöserinin ön ve arkadaki iri ve güçlü tahtasına verilen ad.	**vue d'en haut** pièces de bois de dvant et de derrière du char	**upper view** wooden front and rear parts of a cart
1- a) kopiyê paşî	arka tahta	planche de derrière	back board
b) kopiyê pêşî	ön tahta	placnhe de devant	fore board
2- toq	tekerlek çemberi	anneau encerclant la roue	ring encircling the wheel
3- maran	tekerleğin ağaçtan gövdesi	roue en bois	wooden wheel
4- akêr (çar lib in)	karöser yük bağlama sırıkları	batonnets de fixation de la charge	load fixing bars
5- kursiv	tekerleğin ağaç pimi	boulon en bois de la roue	wooden wheel axle pins
6- mazlix	sürücü oturağı	siège du conducteur	driver's seat
7- çîçirk	urgan veya halat sıkıcı		

B — ji aliyê binî ve	**alttan görünüşü**	**vue d'en bas**	**view from below**
1- arêx, rexgerdûm	karöser taşıyıcı		
2- balge	dingil yastığı	coussin de l'axe	axle's seating
3- sirnî	dingil	axe, arbre	axle, axle-tree
4- akêra sirniyê	dingil tespit çubukları	fixateurs de l'axe	axle holding pins

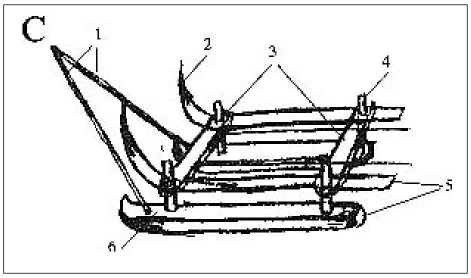
Civîna payîza 1994an

Civîna payizê di navbera rojên 5-11 teşrîn 1994an de li Swêdê, di xwendegeha Biskops Arnöyê de çêbû. Bernameya vê civînê, ji gotûbêjên li ser hin pirsên rastnivisînê, ferhenga ***Pehlewî, devoka Qerejdaxê, alavên çandiniyê, ferhengokên Mem û Zîn, Roja Nû*** **û** ***termên hiqûqê*** **pêk hatiye.**

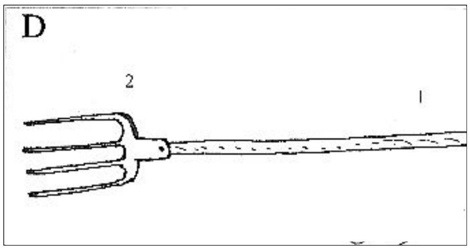
Em hin ji encamên vê civînê di vê hejmara Kurmancî de diweşînin.

Hevalên ku beşdarî vê civînê bûbûn ev in : Khosrow Abdollahî (Selmas), Mizaffer Begzade (Şikak), Elîşêr (Wan), Lutfî Baksî (Xerzan), Rojen Barnas (Diyarbekir), Rojan Hazim (Hekarî), Musa Kaval (Hekarî), Hemîd Kiliçaslan (Mêrdîn), Mehmûd Lewendî (Qerejdax), Kendal Nezan (Diyarbekir), Zinar Soran (Dêrik), Veysi Zeydanli (Bidlîs), Zeynelabidîn Zinar (Batman) û Reşo Zîlan (Agirî).

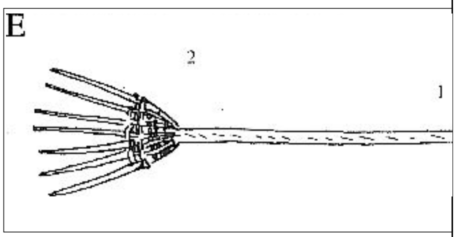
C — paxêl, parxêl, kişke	**öküz tarafından çekilen kızak**	**traîneau à boeuf**	**oxen sledge**
1- palûl	kızağın boyunduruk bağlantı çubukları	fixateurs du joug du traîneau	sledge yoke harness
2- têli	yük tutmaya yarayan üst yan kavisli çubuklar	tiges de fixation de la charge	load fixing rods
3- kopî	kızak tespit çubukları	fixateurs du traîneau	sledge cross members
4- sing	kızak tespit çubukları	baguettes de fixation	sledge fixing wands
5- pêpaxêl	kızak ayakları	patins du traîneau	sledge skates
6- punca palûlê	bağlama pimi	goujon, cheville	dowel

D — dirgan, çarguh, şene (melhêba hesinî)	**yaba**	**fourche**	**fork**
1- destî, destik	sap	manche	handle
2- guhmelhêb	yaba kulağı	fourchon	tines of the fork

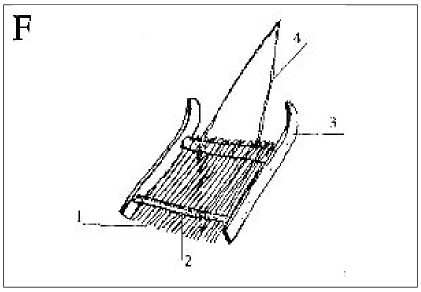

E — melhêb	ağaç yaba	fourche en bois	wooden fork
1- destî	sap	manche	handle
2- guhmelhêb	yaba kulağı	fourchon	tines of the fork

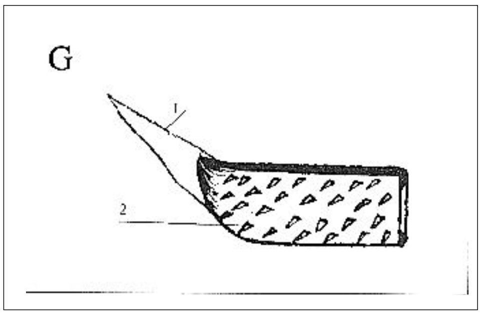

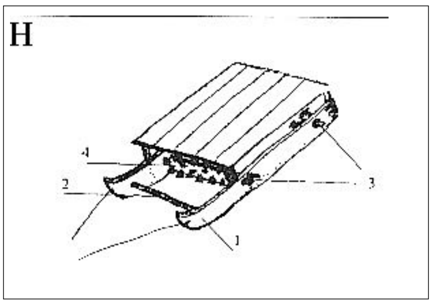
F — mehlî, malî, şapane	**tapan**	**rouleau**	**roller**
1- şivmehlî	tapan çubuğu	tige du rouleau	roller's rod
2- darmehlî	tapan ağacı	traverse	roller's cross-piece
3- guhmehlî	tapan kulakçığı	montant du rouleau	roller's strut
4- palûl	tapanı boyunduruğa bağlayan çubuklar	tige du joung	yoke's rods

G — kam, moşene	**döven**	**fléau**	**flail**
1- rista kamê	çekme zinciri	chaîne de traction	traction chain
2- diran, berheste yan arbeşk (ji hesin)	döven dişi	dent du fléau	flail's serrations

H — cercere, cencere	**harman döven**	**batteuse**	**threshing machine**
1- ling, rexcencer	ayak	monture de la batteuse	side strut
2, 3- navpirk	köprücük	traversine	strut
4- tevşû, devbir	döven bıçağı	lame de la batteuse	threshing machine's blade

F E R H E N G O K A

Pehlewî û Kurmancî

- II -

Amadekar : Rojen BARNAS

Transkrîpsiyona Pehlewî û xwendina wê	Kurmancîya îroyîn	Fransizî	Îngilîzî

A

a = e

1. a) a (e) ya serî di kurmancî de nîne an jî ketiye :

abar [N: bar] (eber)	ber	sur, au-dessus	up, on, over
abaxšāyōdan, abaxšāy- / [N: baxšūdan, baxšāy-] (bexşûden, bexşay)	bexşîn, bexş-	pardonner, avoir pitié de	forgive, have mercy on
abē [N: bē] (ebê,/ ebî, bê / bî)	bê	sans	without, -less
abēbar [N: bēbar] (bêber)	bêber (stewr)	stérile, infécond	fruitless
abēgumān (ebêguman)	bêguman	certainement	without doubt, certain
abēgumanīh (ebêgumanîh)	bêgumanî	certitude	certainty
aswār [N: suwār] (suwar)	siwar	cavalier	horseman, rider
awērān [N: wērān]	wêran	désolé, en ruines	desolate, ruined

1. b) a (e) ya serî di kurmancî de nîne an ketiye û hin bêdeng jî cuda ne an jî guherîne :

abāg [N: (a)bā] ((e)ba)	ba, bal (cem)	avec	with
abāy- [N: bāyēd] (ebay / bayêd)	vîn / vêtin, vê- (divê, dibê)	il faut, il est nécessaire de	it is necessary, must
abēōš [N: bēhōš] (ebêoş)	bêhiş	inconcient	senseless, unconcious
abē-rah (ebêreh)	bêrê (≈)	pécheur	erring
abē-winah (ebê-winah)	bêgune(h)	innocent	innocent
asēm [N: sēm] ((e)sêm / sîm)	zîv, sîm	argent	silver
aburnāy [N: burnā] (burna)	virnî (≈)	mineur, enfant	under age, child

2. a) [h] di kurmancî de hatiye serê bêjeyê an di destpêkê de ji xwe hebiye:

anār (enar)	hinar	grenade	pomegranate
and (end)	hind, hinde, hingî	autant, beaucoup	so much, many
andak (endek)	hindik	peu, quelques	little, few
asp (esp)	hesp	cheval	horse
ast(ag) / hasta (esteg / heste)	hestî	os, noyau (fruit)	bone; (fruit) stone

2. b) Awayên bi [h] û bê [h] jî di krmancî de hene :

afrōšag (efroşeg)	evrîşk, hevrîşk [≈]	confiserie à base de farine, beurre et miel	a sweet meat made of flour, butter and honey

3. a = e	==>	bê:	
a (e)	[ê=>(bi+ê=bê, bêy)]	préfixe privatif a-	privative prefix, un-, -less

a-bahr (e-behr)	bêpar, bêbehr	privé de	portionless, deprived
a-bun (e-bun)	bêbin	sans	baseless
a-čār (e-çar)	naçar	inévitable	inevitable
a-dād (e-dad)	bêdad	illégal, injuste	illegal, unjust
a-dard (e-derd)	bêderd	indolore	painless
a-sar (e-ser)	bêser (û bêbin)	sans fin, interminable	endless
4. a = e			
abnūs[N. ābnūs](ebnûs /abnûs)	ebanos	ébène	ebony
abr (ebr)	ewr, hewr	nuage	cloud
abrāz [N. afrāz] (ebraz /efraz)	evraz, hevraz	montée	acclivity
abrēšom (ebrêşom)	evrîşim, hevrîşim	soie	silk
afsān[N. afsāna] (efsan / e)	efsane	histoire, fable	story, fable
almās(t) [N.almās] (elmas(t))	almast, elmas	acier, diamant	steel, diamond
amā [N.mā] (ema / ma)	em, me	nous	we, us
anīg [N.pēšānō] (enî / pêşanî)	enî	front	front, forehead
anjīr (encîr)	encîr, hejîr, hêjîr	figue	fig
awestād[N.ōstad] (ewistad / ostad)	osta, hosta, hoste, westa	maître (artisan)	master (craftsman)
æ = a			
ā (a)	a	pronom	pronoun
āb (ab)	av	eau	water
ābād (abad)	ava	populeux, florissant, prospère	populous, thriving, prosperous
ābādih (abadîh)	avahî, avayî	prospérité	prosperity
āb-dān (ab-dan)	avdank	arrosoir, récipient à eau	water-holder
ābus, -tan[N.ābestan] (abus, abusten / abisten)	avis	enceinte	pregnant
āb-zan (ab-zen)	avjen (≈)	bain	bath
ādur [N. ādar] (adur / ader)	agir, ar	feu, le dieu «Feu»; 9ème mois du calan-drier, neuvième	fire; the god "Fire"; cal. 9th month; 9th day
āfrāh (afrah)	fêr kirin (hîn kirin)	enseignement, doctrine	teaching, doctrine
āgāhīh (agahîh)	agahî	savoir, connaissance	knowledge
ālag (aleg)	alî	côté	side
ālūdag (alûdeg)	lewt, lewitî	souillé, pollué	defiled, polluted
ālūh (alûh)	eylo, elih	aigle	eagle
āsān (asan)	hêsa, hêsan, asan	calme, paisible	easy, peaceful
āşkārāg[N. āškārā] (aşkara(g))	aşkere, aşkera	évident, manifeste	obvious, evident
āškōb [N. āşkō(b)] (aşko)	aşkî [≈]	toit, plafond	roof, ceiling
ātaxš [N. ātaš / Avesta. ātarş] (atexş / ateş / aterş)	ateş [e.k.]	feu	fire
āzādīh (azadîh)	azadî	liberté, gratitude, remerciement	freedom, gratitude, thanks
āzār (azar)	azar	tourment	torment

B

bālīš (balîş)	balîşne, balîş, balîv	coussin, oreiller	cushion, pillow
-bān (-ban)	-van	suffixe -ien, -eur	-keeper, -guard

bandag (bendeg)	bende, benî	serviteur	servant
bār-jāmag (bar-cameg)	cemik, cemikê bar	besace	saddle-bag
bēl [M=byr] (bêl /bwîr)	bêr	pelle	spade
bēlūr [N. bilūr] (bêlûr /bilûr)	belûr, bilûr	crystal	crystal
bistag [N. busta] (bisteg /buste)	findiq, bindeq	noisette	hazelnut
brād(brad)	bra	frère	brother
brištan, brēz-(brişten, brêz-)	biraştin, birêj-	rôtir	roast
brūg[N. abrū] (brûg / ebrû)	brû, brî	sourcil	(eye) brow
būdan (bûden)	bûn	être	be, become
buland (bulend)	bilind	haut	high
bun (bun)	bin	base, fond, fondation	base, foundation, bottom
burdan, bar- (burden / ber-)	birin, b-	porter, meener, conduire	carry, bear, take, endure
burg (=>Er: burc) (burg)	birc	tour, bourg	tower
burīdan, bur- [N.brīdan] (burîden, bur- / brîden)	birrîn, birr-	couper	cut
buš (buş)	bijî (ya hespê/şêr w.d)	crinière	mane
but (but)	pût, but	idole, Boudha	Buddha, idol
č = ç			
čādur (çadur)	çadir	tente	sheet, veil
čahār (çehar)	çar	quatre	four
čahārdah (çehardeh)	çardeh	quatorze	fourteen
čahārpāy[N. čārwā] (çeharpay / çarwa)	çarpê	quadripiède	quadruped
čakuč [N. čakuš] (çakuç /çakuş)	çakûç	marteau	hammer
čār / čārag (çar /çareg)	çare	moyen, remède	means, remedy
čarag (çereg)	çêre, çere	pâturage, praîrie	pasture, grazing, flock
čatrang => (Er. šatranj) (çetreng)	setrenc	échecs	chess
čē [N. či] (çê /çi)	çi	quoi, que	what, which
čē (çê)	çi (ji bo çi)	à cause, comme	for, beacause, since, as, that
čērāy (çêray /çiray)	çire, çira (çima)	pourquoi	for what, why
čehel [N.čihil] (çehel /çihil)	çil, çel	quarante	forty
čīdan, čīn- (çîden, çîn-)	çinîn, çin-	ramasser, amasser, rassembler, empiler	gather, pile up
čihr (çihr)	cir	forme, silhouette, apparence, visage	form, shape, appearance, face
čihr(ag) (çihr(eg))	çirig (esil)	semence, origine; nature, essence	seed, origin; nature, essence
čim (çim)	çima [≈ / ≠]	raison, cause, but, signification	reason, cause, purpose, meaning
čimrāy (çimray)	çima?, çira?	pourquoi ?	why ?
čiray (çirey)	çira	lampe	lamp
čōb (çob)	ço, çov	bois, bâton	wood, stick

D

dādan, dah-(daden, deh-)	dan, d-	1. donner, 2. créer	1. give; 2.create.
dah (deh)	deh	dix	ten
dahigān [N. dihgān] (dehigan, dihgan)	dehqan, dehkan [e.k.]	paysan, campagnard	countryman,farmer
dahom (dehom)	dehem	dixième	tenth

dāmād (damad)	zava	jeune marié, gendre	bridegroom, son-in-law
dandān (dendan)	didan, diran	dent	tooth
darzīg [N. darzī] (derzîg /derzî)	terzî	tailleur	tailor
dastag (deste)	deste	botte, ballot, bouquet, groupe	bunch, bundle, group
dast-kārīh (dest-karîh)	destkarî	travail manuel,	handiwork
dast-šōy (dest-şoy)	destşo [≠]	urinoir	urinate
dawāl (dewal)	dewl, dûl	cuir, peau	leather, skin
dawāl (dewal)	dewlok [e.k.]	supercherie, tromperie, duperie	deceit, trickery
dēnēg [N. dīnī] (dênî /dînî)	dînî, dîndar	religieux	religious
didom (didom)	dido, duyem	second, deuxième	second
dō [N. du] (do / du)	du, dido	deux	two
dōstīh	(dostîh) dostî	amitié, amour	friendship, love
drahm / dir(h)am (drehm/dir(h)em)	dirhem, dirav	drachme	drachm
drayā(b) [N. daryā(b)] (dreya(b) / derya(b))	derya	mer	sea
drāz [N.dirāz] (draz / diraz)	dirêj	long	long
drō [N. darōγ] (dro / deroẍ)	diro, direw, derew	mensonge, tromperie	lie, deceit
drustīh [N. durustīh] (drustīh / durustîh)	dirustî	justesse, droiture	1) righteousness, 2) health
dūd (dûd)	dû	fumée	smoke
dum(b)	dûv	queue	tail
dušmen [N.dušman](duşmin/duşmen)	dijmin	ennemi	enemy
dušmenīh (duşminîh)	dijminî	inimitié	enemity
dušmenādīh (duşminadîh)	dijminatî	inimitié, hostilité	enemity, hostility
dušox (duşox)	dojeh	enfer	hell
dušwār (duşwar)	dijwar	difficile, désagréable	difficult, disagreable
dušwārīh (duşwarîh)	dijwarî	difficulté	difficulty, trouble, misfortune
duxt (duxt)	dot-(dotmam, dotmîr)	fille	daughter
duz (d) (duz / duzd)	diz	voleur	thief
duz (d)īh (duzdîh / duzîh)	dizî	vol	theft
dwāzdah (dwazdeh)	dwazdeh	douze	twelve

E

ē (ê)	ê	particule indiquant le temps présent au mode optatif	particle giving the present tense optative sense
ēbārag [N. ēwār] (êbareg /êwar)	êvar	soir	evening
ēč [N.hēč] (êç / hêç	hêç, hîç	aucun	not any
ēdar (êder)	ev der, vê derê	ici	here
ēmēd (êmêd)	umîd, hêvî, imûd	espoir	hope
-ēn [N. -īn] (-ên / -în)	-în	suffixe formant des objectifs de substance ou de qualité	suffix forming adjectives of material or quality
ēwāz (êwaz)	awaz	mot, parole	word, utterance
ē(w)-čand (ê(w)-çend)	ewçend	quelques (uns)	some, a few
ēwēn [N. āyīn] (êwên /ayîn)	ayîn	manière, coutume, forme, propriété	manner, custom, form, propriety

ēwēnag [N. āyōna] (êwêneg / ayîna)	eyne, neynik	miroire	mirror
ēw-tāg [N.yaktā] (êw-tag / yekta)	yekta, êkta	seul, individuel	alone, single, individual
ēzm [N. hēzum] (êzm /hêzum)	êzing	bûche, combustible	firewood, fuel

F

frahang[N. farhang] (freheng/ferheng)	ferheng [≠]	éducation, savoir	education, knowledge
filāsōfā (filasofa)	filozof	philosophe	philosopher
framādār (fremadar)	fermandar	commandant, chef, dirigeant	commander, ruler, chief
framānburdār [N. farmānburdār] (fremanburdar / fermanbudar)	fermanber	obéissant, soumis	obedient, submissive
frāx [N. farāx] (frax / ferax)	fireh, fere	large, spacieux, ample, prospère	large, wide, spacious, ample, prosperous
frazānag [N. farzāna] (frezaneg / ferzane)	zana, zane	sage, intelligent	wise, intelligent
frazand [N. farzand] (frezend / ferzend)	Ferzende (nav)	enfant, fils, descendant	child, son, offspring
frēb [N. firēb](frêb /firêb)	virr	tromperie, supercherie	deceit, deception
frēštag [N. firišta] (frêşteg /firişte)	ferîşte, firîşte	apôtre, ange	apostle, angel
frēz (frêz)	ferz	devoir, obligation	duty, obligation
frōxtan, frō(x)š- (froxten, fro(x)ş-)	firotin, froş-	vendre	sell
frušag [N.furša] (fruşeg/furşe)	firo, fru	piqûres d'abeilles	beestings

G

gādan, gāy- (gaden, gay-)	gan, gê-	copuler	copulate with
galōg [N.gulō] (gelog, gulo)	galok, gewrî	gorge	throat
gandagīh (gandagîh)	genî	puanteur	stench
gandum (gendum)	genim	blé	wheat
-gār (-gar)	-kar	suffixe formant des noms d'acteurs	suffix forming actor nouns
garānīh (geranîh)	giranî	pesanteur, lourdeur	heaviness, weight
gardīdan, gard- (gerdîden, gerd-)	gerîn, ger-	tourner, se tourner	turn, revolve
garmīh (germîh)	germî	chaleur	warmth, heat
garm-ābag (germ-abeg)	germav (≈)	bains, thermes	thermal baths
γarrānāg (ẍerranag)	xurrînî	tonnerre	thunder
gāw (gaw)	ga	boeuf, taureau	ox, bull, cow
gāw-mēš [N. gā(w)mēš] (gaw-mêş, ga(w)-mêş)	gamêş	buffle	buffalo
gazāg (gezag)	gezek	âpre, perçant, piquant	biting
gazīdan, gaz- (gezîden, gez-)	gestin, gez-	mordre, piquer	bite, sting
gēhān [N. gihān, jahān] (gêhan / gihan, cehan)	cihan	monde	world
gēhānīg (gêhanîg)	cihanî	terrestre, mortel	worldly, mortal
-gēn [N. -gīn] (-gên, -gîn)	-gîn	suffixe formant des adjectifs de qualité	suffix forming adjectives of quality
gēs [N. gēsū] (gês, gêsû)	kezî	boucles, mèches	curls, locks
gētīg [N. gētī] (gêtîg, gêtî)	gîtî	1. le monde terrestre 2. terrestre	1. the material world; 2. worldly

gilag (gileg)	gilî	plainte, lamantation	complaint, lamentation
gišnīz (giṣnîz)	giṣnîj, kiṣnîṣ	coriandre	coriander
gōgird (gogird)	gogird, kirkût	soufre	sulphur
gōhr [N.gawhar] (gohr,gewher)	gewher	substance, essence, nature; bijou; lignée	substance, essence, nature; jewel; lineage
gōṣ (goṣ)	guh, goṣ	oreille	ear
gōšag (goṣeg)	goṣe, koṣe	coin, angle	corner
gōšwār (goṣwar)	guhar	boucle et d'oreille	ear-ring
gōy (goy)	go, gog	balle	ball
gōz (goz)	gûz	noix	walnut
girāmīh (giramîh)	giramî	affection, respect	affection, respect
graw [N. giraw] (grew, girew)	girew, gerew	gage, caution	pledge, security
grih [N. girih] (grih, girîh)	girê(k)	noeud	knot
grīw (grîw)	gewrî	cou, gorge	neck, throat
grīwag [N. giriwa] (grîweg, giriwe)	gir	colline, arête, crête	hill, ridge
grīyīstan, grīy- (griyîsten, griy-)	girîn, girî-	pleurer	weep, cry
grōh [N.gurīh] (groh, guroh)	girûh [e.k]	groupe, foule	group, crowd
guftan, gī(w)- [N. go(y)-] (guften, go(w)- / go(y))	gotin, bêj-	dire, parler	say, speak
gūh (gûh)	gû	crottin, exeréments	dung, excrement
gund (gund)	gun, gunik	testicule	testicle
gurg (gurg)	gur, gurg	loup	wolf
gyāg [N. jāy] (gyag, cay)	cî, cih	place, endroit	place
gyānīg (gyanîg)	giyanî	spirituel, vital	spiritual; vital

H

hād (had)	hê, ha, hêjî	encore, alors	now, then, that is
haftād (heftad)	heftê	soixante-dix	seventy
haftag [N.hafta] (hefteg/hefte)	hefte	semaine	week
haftār [N.kaftār] (heftar/keftar)	keftar, heftyar	hyène	hyena
haftdah [N.hifdah] (heftdeh / hifdeh)	hevdeh, hivdeh	dix-sept	seventeen
hamāg [N.hama](hemag/heme)	hemî, hemû	tout, tous	all
hamagīh (hemegîh)	hemûyî	totalité, universalité	totality, universality
hamāl (hemal)	heval	égal, pair, camarade	equal, peer, comrade
hambadīg (hembedîg)	hember	rival, adversaire	opponent, adversary
hambān [N.anbān] (hemban / enban]	hevan, heban, himban	sacoche en peau	skin bag
hambānd (hemband)	hevbend	connexe	connected
hambār [N.anbār] (hembar / enbar)	embar	dépot, entrepot	store
hambastan, hambah- (hembesten, hembeh-)	kambax kirin	s'écrouler, tomber	collapse, fall
hambāy (hembay)	hempa	compagnon, parte-naire, adversaire	companion, part-ner; adversary
ham-kār (hem-kar)	hevkar	collaborateur	collaborator
ham-pursag (hem-purseg)	(ji) hev pirsîn	consultation	consulting
hamtāg [N.hamtā] (hemtag/hemta)	hemta, hevta	égal, pair	equal, peer
handām [N.andām] (hendam/endam)	endam	membre	member
handaxtan, handāz- (hendexten, hendaz-)	endaz, endaze	projeter, attribuer, considérer, juger	plan, allot, reckon, judge
hangām (hengam)	hingê, hînga	moment, occasion	time, occasion

hanjām [N.anjām] (hencam / encam)	encam	fin, achèvement, issue	end, completion, outcome
harg [Er. xarj, xarāj] (herg / xerc, xerac)	xerc, xerac	devoir, tribut, travail, effort	duty, tribute, work, effort
hašāgird [N.šāgird] (heşagird / şagird)	şagird, şagirt	disciple, élève	disciple, pupil
haštad (heşted)	heştê	quatre-vingt	eighty
haštdah (heştdeh)	hejdeh, hijdeh	dix -huit	eighteen
hāwan (hawen)	hawin, hawan	mortier	a mortar
haxt (hext)	hêt	cuisse, hanche	thigh, haunch, hip
hazār (hezar)	hezar, hizar	mille	thousand
hištan, hil-(hişten, hil)	hiştin, hêl-	laisser, pardonner	let, leave, pardon, set, appont
hixr (hixr)	rêx, rîx	excrément	excrement
Hrīm [N.Rūm](hrom/rûm)	Horom, Rom	Byzance, Rome	Byzantium, Rome
hušk [N.xuşk] (huşk /xuşk)	hişk	sec	dry

I

im-(im-)	î- {îroj / îşev / îsal} ev-{evro/evşev/evsal}	ce, ceci	this
imrōz (imroz)	îroj, îro	aujourd'hui	today

J = C

Jahūd [N.juhūd](cehûd /cuhûd)	cihû, cuhî	juif	Jew
jašn (ceşn)	cejn	célébration, féstival	celebration, festival
jaw (cew)	ceh	orge	barley
jawēn [N.jawīn](cewên /cewîn)	cehîn	d'orge	made of barley
juxt [N.juft] (cuxt / cuft)	cot, cuxt	paire, couple	pair, couple

K

ka [N. kī] (ke /kî)	ku, ko	si, puisque, lorsque	when, if, since
kabārag (kebareg)	kewar	conteneur, récipient	container
kabk (kebk)	kew	perdrix	partridge
kabōd (kebod)	kevok	gris-bleu; pigeon	grey-blue; pigeon
kadbānūg [N. kadbānū] (kedbanûg /kedbanû)	kebanî, kevanî, kabanî	maîtresse de maison	mistress, lady of the house
kadīg (kedîg)	kedî, kehî	domestique, serviteur	domestic; servant
kafč (kefç)	kepçe	louche, écumoire	ladle, skimmer
kafčag (kefçeg)	kefçî, kevçî	cuillère	spoon
kafšgar (kefşger)	koşkar, goşkar	cordonnier	shoemaker
kaftan (keften)	ketin, keftin	tomber	fall
kāh (kah)	ka	paille	chaff, straw
kamān (keman)	kevan	arc	bow
kamar (kemer)	kember, kemer	taille, ceinture	waist, belt, girdle
kard (kerd)	kir	action, sujet, affaire	action, matter, affair
kārd (kard)	kêr	couteau	knife
kārdāg (kardag)	gerrek, gerrok	voyageur, vagabond, nomade	traveller, wanderer, migrant

kardan (kerden)	kirin, kirdin	faire, agir, exécuter, accomplir	do, make, act, perform
karg (kerg)	kergedan	rhinocéros	rhinoceros
kāskēnēn (kaskênên)	keskîn, keskînî	bleu-vert;en lapis-lazuli	blue-green; of lapis lazuli
kayk (keyk)	kêç	suce	flea
kēnwar [N.kīnawar] (kênwer/kînewer)	kîndar	vengeur, vindicatif	vengeful, vindictive
kēsar (kêser)	qeyser	César	Caesar
kēš (kêş)	(xîret)kêş, (cir)kêş	dogme, foi (en particulier pour les non Mazdéens)	dogma, faith (especially non-Mazdean)
kēšīdan, keš-[N.kaşīdan] (kêşîden, kêş- /keşîden)	kişandin, kiş-, kêşandin	tirer, traîner, arracher	pull, draw
kirm (kirm)	kurm, kurmik, kirm	ver, serpent	worm, serpent
kōdak (kodek)	kodek, gede, kudik	jeune, petit; bébé	young, small; baby
kōfīg [N.kōhī](kofîg/kohî)	kovî, kûvî	sauvage, montagne	wild, mountain
kōftan, kōb- (koften, kob)	kutan, kut-, qutan	battre, piler, écraser	beat, pound, crush
kulačag [N.kulīča] (kuleçeg /kulîçe)	kulîçe, kulînçe (çorek)	petit pain rond	small, round bun
kulang (kuleng)	kuling	grue	crane
kūn (kûn)	qûn	croupe, fesses, derrière, anus	rump, buttocks, anus
kunjīd (kuncîd)	kuncî	sésame	sesame
kurrag (kurreg)	kurîk, kurrî	poulain	foal, colt
kuštan, kuš-(kuşten, kuş)	kuştin, kuj-	tuer	kill

L

lab (leb)	lêv	lèvre	lip
lābag [N.lāba](labeg /labe)	lava , lavayî	supplication	supplication
lābakkar (labekker)	lavakar	suppliant	suppliant

ŞANEK :

[≈]	maneya gotinê ya kurmancî bi ya îngîlîzî re têkildar e, lê ne wek hev e.
[≠]	maneya gotinê ya kurmancî an bi ya îngîlîzî re dijmane ye an jî lê nanihêre.
[∫]	maneya gotinê ya kurmancî an bi ya pahlewî re dijmane ye an jî lê nanihêre
[e.k.]	di edebiyata klasîk de.

======================

a (e) => ê	mard / mêr, nar / nêr
b => v	āb / av
b => w	abr / ewr
d => z	dāmād / zava
f => v	frêb / virr
g => c	gāh, / cih, cî
s => z	sîm / zîv
m => v	sîm / zîv
ş => j	duš̈men / dijmin, duşox / dojeh, duš̈war / dijwar
h li pêşiya dengdaran =>	āsān / hêsa, asp / hesp, anjōr / hêjîr, andak / hindik, anār / hinar
k => q	pākōzag / paqij, pondik / findiq, bindeq, pistag/ fistiq
w => b	warān / beran, warāz / beraz

Çend pirsên rastnivîsê

Reşo ZÎLAN

Pirsa rastnivisîna zimanekî, bê guman, pirseke gelekî girîng e û ji bo çareserkirina wê jî demek divê. Hindek ji wan pirsgirêkan ji destpêka nivîsandina zimanekî de û hindek jî piştre û di nav herikîna zemên û pêşdeçûna zimên de hatine pêş. Îro gelek zimanên standardîzebûyî jî her di vê pirsê de xwedî pirsgirêk in û ji bo çareseriya wan timî gavina diavêjin.

Zimanê me, ku serpêhatiya wî dîrokeke dûr û dirêj pêk tîne û xwedî taybetmendiyên xweser e, ji van pirsgirêkên aloz ne şûştî ye. Pirsa rastnivisîna wî jî hewceyî çareserkirinekê ye. Ji ber vê yekê jî, ev pirs yek ji xalên girîng yên civîna li ser zimanê kurdî ya zaravayê kurmancî pêk tîne.

Di van civînan de, lêhûrnêrîn û gotûbêjên lidarketî hêdî hêdî digihêjin encam û pêwistiya zelalkirinekê. Di vê benda han de, em ew çend xalên ku gihîştine encam û dongiyekê berpêşî xwandevanan dikin.

I. Pirsa rastnivisîna pirtikên tewangê

A) Di navên taybetî de

Herweku tête zanîn, navdêr di zimanê me de têne tewandin. Li gor qesd û mebesta hevokê, hin pirtik bi navdêran ve têne nûsandin da ku wê meramê bînin zimên. Bo nimûne, gava em dibêjin, «ez Gulbînê dibînim», pirtika tewanga mê ku li vir «ê» ye, bi navdêr ve tête zeliqandin ku ew jî li vir «Gulbîn» e. Navê mirovekê ye.

Di van salên dawîn de, ji ber nezanîn û nexwandewariya zimanê xwe, hin kes di dema nivîsandinê de wê pirtika tewangê bi alîkariya apostrofekê ji navdêr vediqetînin. Ango wek «Gulbîn'ê» dinivîsin, ku ji kok şaş e û tiştekî ne li rê ye.

Heçi nişandeka apostrofê ye, li gor zimanan, xwedî hin kar û wezîfeyan e. Bo nimûne, ew kar û wezîfeyên wek jêveqetandinê, ketina tîpekê yan çend tîpan, forma genîtîvê û hwd tîne cîh.

Di zimanê me de, ew di nivisînê de bêtir ji bo ketina tîpekê yan jî çend tîpan, kurtkirin û pevnûsandina daçekên hevedudanî ku bi karên têvel radibin, têtê bi kar anîn. Ev yek jî bêtir di tiştên zargotinî, stran û helbestan de, da ku kêşa stran û helbestê nehête têkdan, têtê pêş.

Wek di strana Remzo de :

Rêka Midyatê teng e
Paçê Remzo heftreng e
Ramîsanek bide min
Êvar e l'min dereng e.

Heke «l'min» ya li vir, wek «li min» bihata nivisîn û stranbêj ew welê bi lêv bikira dê kêşa wê ne sazkar bûya. Hejmara kîteyan nema dibû 7, lê dibû 8. Ji ber vê yekê, da ku kêş sazkar û bilêvkirin û awaza wê bi aheng û harmonîk be, stranbêj mecbûr dimîne, ku «li min» ya ji du kîteyan pêk hatî, bike yek kîte û wê bi lez wek «l'min» bi lêv bike. Ev yeka han ne bi tenê di stranên me yên klasîk û zargotinî de têtê pêş, lê belê di helbestên me yên klasîk û nûjen de jî.

Di rewşa îro de, di pirsa rastnivisîna pirtikên navdêrên jimaran de, tevliheví û aloziyeke yekcar mezin heye.

B) Di navdêrên jimaran de

Di zimanê me de, ne bi tenê navên tişt û miştan navdêr in û xwedî zayend in. Lê belê, navên jimaran (reqem) jî navdêr in û her yek ji wan jî xwedî zayendekê ne. Ji lewre jî, dema ku ew dikevine hevokekê, divê ew li gor qesd û mebesta hevokê bêne tewandin. Bêî tewandin, ew nikarin kam û merama hevokê bi serrastî berpêş bikin.

Di warê zayendên jimaran de tiştê hewceyî gotinê ev e, ku jimara «1» (yek)ê, mê lê yên din hemû jî nêr in. Tewandina wan jî divê li gor cîh û halê wan yê di hevokê de be da ku di gel mebesta hevokê rêk bikeve.

Heçî jimara «1» (yek)ê ye, ew di hin devokên kurmancî de, bi taybetî jî di dema bikaranîna rojên mehan de, dibe nêr. Bo nimûne; ji dêl ve «yeka meha hezîranê», dibêjin «yekê meha hezîranê».

Wek hate gotin, di dema nivîsandina jimaran de, pêwist e, ku ew li gor cîh û halê di hevokê de bêne tewandin. Heke em di rewşeke weha de jimaran ne bi reqemkî, lê bi tîpkî binivîsin, çu tiştekî ku mirov li ser biaxive, tune ye. Ji ber ku ew jimar di gel pirtikên tewanga xwe tên nivîsîn û ji hev nahêne veqetandin. Wek: «Zarok hê nikarin heta sedî bihejmêrin».

Di vê hevokê de, ji ber ku navdêra «sed» nêr e, divê tewanga wê di vî halî de «-î» be. Vêca di nivisînê de em nikarin vê «î» ya han ji navdêrê veqetînin û wê jê cuda binivîsin. Ji lewre jî ew divê wek «sedî» li qelemê keve. Lê belê, pirs ew e, ku gava ev navdêr ne bi tîpkî, lê bi jimarkî (reqemkî) bête nivîsîn, divê çilo li qelemê keve. Di nivîsarên kurmancî de, heta niha çend nimûne hatine pêş.

Ya yekê : Bêî pevzeliqandina pirtika tewangê, bi tenê wek «100» nivîsîn e. Bê guman, ev ji aliyê rêzimana kurmancî ve, ne rast û serrast e. Ji ber ku di zaravayê kurmancî de navdêr hemû xwedî zayend in û pêdiviya tewandina wan tiştekî mecbûrî ye. Ji lewre jî, bi vî awayi nivisîn, pêpeskirina bingeheke girîng ya rêzimanî ye.

Ya didwan : Bi apostrofê veqetandina pirtika tewangê û wek «100'î» nivisîn e. Herweki di xala jorîn e jî hate çêl kirin, apostrof bi karekî din radibe û ev pirtika han ya «-î»yê jî, bi navdêr ve ye û jê nahête veqetandin.

Ya sisyan : Pişti navberekê her yekser li pey jimarê, bêî çu nişandekek pê ve be, wek «100 î» nivîsandina wê ye. Di awayê vê rastnivîsînê de jî, ku nivîsarên rehmetî mîr Bedirxanan jî her bi vî rengî ne, çewtiya heyî dîsan vedigere ser pirsa ji navdêrê veqetandina pirtikên tewangê ye û ji lewre jî rexne dixwe.

Ya çaran : Bi nîşandeka tîre (-)yê ew wek «100-î» nivisîn e, ku bêtir ji aliyê Kurdên kevnesovyetistanê ve têtê bi kar anîn. Herwisan min bi xwe jî bervedêriya wê yekê dikir, ku ew bi vî celebî bête nivîsîn.

Piştî gotûbêj û lêhûrbûneke kûr û dûr, baweriya ku ji bo me peyda bû, ev nîşandeka han ya tîreyê, ku ew bi xwe jî bi gelek karên têvel radibe, ne hewceyî nivisînê ye. Madem ku ya herî girîng ew e, ku divê em navdêrê li gor cîh û halê wê yê di hevokê de bitewînin û sedî sed pirtika tewangê binivîsin, vêca çêtir e, ku ew her yekser di gel jimaran bête nivîsîn. Bêî ku çu nîşandekek yan jî navberek bête bi kar anîn. Ango wê wek «100î» binivîsin. Bi riya rakirina tîre û nîsandekên din, hem di lezahiya nivîsînê de rihetiyek peyda dibe û hem jî em ji sergêjiyên din xelas dibin.

Bi vî rengî em çêtir dibînin, ku ji vir û ha de, herwek di van çend nimûneyên jêrîn de jî xuya dibin, pirsa rastnivisîna pirtikên tewangên jimaran weha binivîsin:

Keça me hê 4ê xwe danegirtiye.

Em ê di 22yê meha tebaxê de li Serdeştê bin.

Dayîka Keviyê ne di rêza 3yan, lê di yan 5an de rûniştibû.

Salvegera 49emîn ya komara Mehabadê nêzîk e.

Wî ne dereceya 1emîn lê ya 3hemîn bir.

Zorgîn û Sêvê di sala 1985an de hatibûn serdana me.

- Te got çi sal ? Sala 1983yan ? Na, ne rast e.

Wî di bazara xwe de jî 120î dest pê kir û daket heta 99an.

Xwedêda di 18ê meha 1989an de, Rewşê di 27ê îlona 1986an de û Karzan jî di 31ê adara îsal de ji dayîk bûne.

Tarîxa nameya wê 3yê hezîrana 1992yan bû.

Em ê îsal jî herin xwepênîşandana 1ê gulanê.

(Dûmahîk heye).

FERHENGOKA

ROJA NÛ

(II)

Amadekar : Hemîd KILIÇASLAN

kurdî	***tirkî***	***fransîzî***	***îngilîzî***
avzêr : ava zêr	yaldız	dorure	gilt, gilding
badîn : kaseya meyê	bardak	verre, coupe	glass, goblet
baqê temberiyê : tûncik, temorî	kahkül	mèche	forelock
balafirên dûrger	uzun menzilli uçak	long courrier	long distance aircraft
baqê gulan	gül demeti	bouquet de fleurs	bunch of flowers
baskordî	kolordu	corps d'armée	army corps
bawermend	mümin	fidèle, croyant	faithful, believer
belalûk	yabani vişne	griotte sauvage	wild sour cherry
belawela	darmadağın	éparpillé, dispersé	scattered, all over the place
azbet : ezbet	nesil, sülale	postérité, génération descendance	generation, descendants
ber û barût : ajar, cebirxane	cephane	munition	ammunition
soring : sorreng	kırmızı renk veren bir ot	végétal donnant une teinture rouge	Madder
berberî	rekabet	rivalité, concurrence	rivalry
boblat : bobelat, felaket, mûsîbet	felaket	désastre	disaster
brûskîn	yıldırımvari	foudroyant	thundering, stunning
candar	canlı	animé, vivant	living, alive
cawîdanî	ebediyet	éternité	eternity
çarnikar : çaralî, çar kenar	dört taraftan	tout autour, de tous côtés	all over the place, from all sides
çavê xêl	mahmur göz	œil langoureux	languid eye
çepil	kol	bras	arm
çîm werqîle : çîqxwar	çarpık bacaklı	qui a les jambes fourchues	who has crooked legs
danezan	beyan, beyanname, bildirge	déclaration, manifeste	declaration, manifesto
darbest	sedye	brancard	shaft
devzirav	tüfek	fusil	rifle
dewêt : divît	divit	encrier	inkwell
gulgulîn	sallanarak yürümek	marcher en se dandinant	to waddle, to waddle along
dijwar	zor, güç, sert	difficile, ardu, âpre	hard, difficult
tûtik	kovan	douille	cartridge
hêwişandin	esirgemek	épargner	to save
holbûn : pengizîn	sekmek	sautiller	to hop
hûro : zikmezin	görkemli	ventru, pansu	fat-stomached
kalûş : karûş	domuz ayrığı, ayrık otu	chiendent, herbe des Bermudes	cynodon dactylon, Bermuda grass
kargir	kargir, kâgir	construction en pierres	built on stones
kelogirî bûn	ağlamaklı olmak	être sur le point de pleurer	to feel like crying
kersix	hançerin kesici ağzı	lame du poignard	dagger's blade

kevçîdan	kaşıklık	range-cuiller	spoon rack
kevirtraş	taş yontucu	tailleur de pierre	stone-cutter
kofikêl : kofiya bilind		haute coiffe de femme	traditional woman headdress
komgirav	takım ada	archipel	archipelago
kunrim : binê rimê	mızrağın alt ucu	le bas de la lance	bottom of a spear
koş : pêş, hemêz	bağır	sein, giron	bosom, breast
kevirê qozîbir	köşe taşı	pierre angulaire	angular stone
mandel	inkar	reniement, négation	denial, refusal
lê dan mandelayê	inkar etmek	nier, renier	to deny, to refuse
mikur hatin	itiraf etmek	avouer, passer aux aveux	to confess, to admit
mirovxwar	yamyam	anthrophage, cannibal	cannibal, anthropophagus
mopîzan	danışman, uzman	conseiller	advicer
naşî	acemi, toy	novice	novice, beginner
nikar : cinsekî kilsê	bir tür kireç	argile	clay
pêşasêgeh	ön savunma mevzileri	avant-fortification	pre-fortification
pirjinî	çokkarılılık	polygamie	polygamy
polaxane	çelikhane	aciérie	steal works
poş kirin	toslamak	se cogner, se heurter	to butt
poş	tos	coup de tête	a blow
qeraş	değirmenci	meunier	miller
qewirandin	kovmak	chasser	to drive out; to send out
qirên : pevçûn, şer	kavga, döğüş	combat, affrontement	fighting
qitîtk	pıhtılaşmış kan	sang coagulé	coagulated blood
qolan	kolan	ruban large, sangle	broad bland or belt
qundax	kundak	crosse	butt
qurnefil	karanfil	oeillet	carnation
qufik	küfe	couffe	(straw) basket
rajor, desthilatdar	hakim, eğemen	dominant	dominating, ruling
rajêr : bindest	ezilen, tebaa	dominé, opprimé	dominated, oppressed
rave	açıklamak	explication	explanation
rave kirin	açıklamak	expliquer	to explain
rêl	koru	bois	small wood, grove
rêvin	kirli	sale	dirty
rêvin kirin	kirletmek	salir, souiller	to make dirty
rêwingî : rêwî	yolcu	voyageur	traveller
semasî	köpek balığı	requin	dogfish, shark
serguzeşt : serpêhatî	serüven	aventure	adventure
serhevde : pozdaxî, qar	aybını yüzüne vurma	reproche	reproach
serpir	köprübaşı	tête de pont	bridgehead
şewl	küçük vadi	vallon	small valley
şivîl : şiverê, şivîle	patika	sentier	path
şîrberf	dondurma	glace	ice-cream
teqez	kesinlikle	certainement	certainly
tûm	çalı, funda	bosquet	bush
tûmik	küçük çalı	petit bosquet	small bush
weyn : dek	oyun	ruse, intrigue	cunning, craftiness
gelpik	gerdan	double menton	double chin
xwedbîn	kendini beğenmiş	auto-suffisant, narcissique	conceited, haughty
xwînsivik	tezcanlı	agile, vif	agile, nimble

qamirên şekirdar	şeker kamışı	canne à sucre	sugar cane
ziktilêlî	şişkin karınlı	qui a le ventre balloné, ventru	potbellied
zivârî	zillet	avilissement, dégradation	degradation, abasement
pehnav, n.f.	düzlük, meydan	place, aire	open space, square, area
pehnava rezan : pehniya nav rezan	bağın ortasındaki düzlük	aire de vendange	grope harvest area
wawîk	çakal	chacal	jackal
ponijîn	dalmak, düşünmek	être absorbé, plongé par ses pensées	to be plunged (in thoughts, occupation)
serrax: lihêf	yorgan	couette, couverture ouatée	quilt
binrax: doşek	döşek	matelas	mattress
şal	çoğunlukla Hindistan'da dokulan değerli bir yün kumaş, kaşmir	tissue de cashmire	shawl, especially a Cashmere shawl
eba şalîn: eba ji şal çêkirî, giranbiha ye	Kaşmir aba	manteau en cachemire	Cashmere cloak
kerx: koma keloxan	ceset yığını, mezbaha	tuerie, carnage	slaughter, carnage
req	sertlik	dureté	hardness, toughness, stiffness
req: kûsiyê avê	su kaplumbağası	tortue d'eau	turtle
pertav	takat, güç	force, énergie	strength, power, energy
ji pertav ketin	takatsız olmak, halden düşmek	être épuisé, être à bout; ne plus avoir de force	to get exhausted
tîş: perçe; kerî	parça, yarık	partie, fragment, piece, section, fissure	fragment, split, crach
tîş-tîşî	paramparça	en pièces	all in pieces, tattered
tîşik	yırtmaç	fente	slit in a garment
dargenek	kene otu	ricin	castor oil plant
genek	kene	graine de ricin	castor bean
donê genekan	kene yağı	huile de ricin	castor oil
tengal : alî, kêlek	yan, taraf, kenar	côté	side
hêlkan: hêlekan, çîncik	1) salıncak, 2) hamak	1) balançoire, 2) hamac	1) swing, 2) hammock
melwend: merwend	tıpta kullanılan bir bitki	une plante médicinale	médicinal plant
talşir : helqetîz	sütleğen	euphorbe	euphorbium, gum-plant
gwînî : gûnî	geven	astragale	gum-tragacanth plant
pirêzk : pirîsk, bera hûr	ince kar	neige fine	fine snow
kur, n.f. : girê bê dar	ağaçsız tepe	colline pelée	bald hill
kop, n.f. : serê girê	zirve	sommet	summit
mitik	basık küçük tepe	monticule	hillock, mound
hevgel : hevkerî, ên ku pezên xwe tevî hev dişînin çêrê	koyunlarını aynı sürüye gönderenler	ceux qui envoient leur béail dans le même troupeau	those who send their livestock to the same herd
qitik : rimêle, hêwêrde, kêrasî	bıldırcın	caille	quale
kêsim : kêrsim	çalım, fiyaka	air, allure, parade	swagger, strut, affected dignity
no féroce 2) piquant,	1) hırçın, 2) biberacısı	1) revèche, hargneux, 2) pimenté	1) ill-tempered, sour-tempered, ferocious, 2) hot, pungent

Devoka Qerejdaxê

Amadekar : Mehmûd LEWENDÎ

kurdî	tirkî	fransizî	îngilîzî
canzerik	hayvanlarda görülen bir cins sarılık hastalığı		
canzerî, canzerkî bû	1) bu hastalığa müptela olmak, 2) çok acı ve kahır çekmek		
carcim : cacim, mêcer	cecim, cicim	tapis tissé à la main avec des dessins brodés	rug woven on a hand loom with desing added by embroidering
carût : carûd; xerkendaz	ateş küreği	petite pelle à charbon	small coal shovel
caw : pate	bez	toile de coton ou de lin	cotton or linen material
cil û caw; pirtî, pertal, pate	manifatura	textile	textile
ceze : cehzer	arpa sararma dönemi	période de mûris -sement de l'orge	barley's ripening time
cênîk	şakak	tempe	temple
cilq : sivik	sulu, cıvık, zevzek	inopportun, léger, importun	importunate, giddy
cilqî	sululuk, cıvıklık	légereté, baladinage, bavardage	flighty behavior
cinls : cenah	topuz	massue, masse	mace
cixilandin : cixirandin	kışkırtmak; tahrik etmek, teşvik etmek	exciter	to excite; to incite
cixilîn : cixirîn	teşvik olmak; tahrik olmak	s'exciter; être excité; s'inciter	to incite each other; to excite each other
cimêlî : devşewitî	yağ, pekmez ve ekmek karışımı bir yemek	plat fait du pain du raisiné et du beurre fondu	meal made of bread, butter and grape preserve
cînciq	1) incik boncuk, 2) cam bilye	1) verroterie, 2) bille en verre	1) glass jewelry, 2) glass marble
cîq : reşhêle, reşêle	kar kuşu	pinson	snow-bunting
colgenî : şolgenîk	yabani burçak	gesse sauvage	wild vetch
kizin	burçak	gesse, jarosse	common vetch
colik : şolik	bir cins burçak	une sorte de gesse	a variety of vetch
colmark : şolikê maran (nayê xwarin)	yenilmeyen bir burçak türü	gesse non comestible	non edible vetch
cûm	bir çiğnemelik	bouchée, quantité qu'on peut mastiqer en une fois	mouthful
cunî : conî	dibek taşı	grand mortier en pierre	larger stone mortar
çakil	ucu eğri değnek, çöven, baston	bâton à bout recourbé; canne	cane, polo stick
çarberî : çar caran ber dayî	dört kez doğurmuş koyun ya da keçi	brebis ou chèvre ayant mis bas à 4 reprises	ewe or goat wha has lambed
çargayî	dört doğurmuş inek	vache ayant mis bas à 4 reprises	4 times

çavçirtonek	Karacadağ bölgesinde saklambaç oyunu	jeu de cahce-cahe dans la région de Qarajdax	hide and seek game in Qarajdax area
çavnûtik	küçük gözlü	qui a de tout petits yeux	who has small eyes
nûtik	bit yavrusu	jeune pou	young louse
çavpeqle : çavbeloq, çavzeq	patlak gözlü	yeux exorbités	bulging eyes
çavqûnde : çavhiz	fasık	dépravé	depraved
çavsor	zorba, gözü kan bürümüş	brutal, violent	violent, brutal
çavsorî	zorbalık, gözü kan bürümüşlük	brutalité, violence	violence, bullying
çavtêr	tok gözlü	qui ne convoite pas	not covetous
çehço : çeçik	çocuk dilinde göz	oeil (dans le langage infantile)	eye (in children's language)
çek : kinc, cil	elbise	vêtement	clothe, dress
çekem	bir cins çam ağacı,	méleze	larch
çeke : qîr û nêrebend	yakı	emplâtre en goudron	cautery, blister
çenge: çene çengê avêtin	çene	menton	chin
çermandin: çerm kirin, post kirin	yüzmek, derisini soymak	dépiauter; écorcher, dépouiller	to flay: to skin
çêtî : çênî, pirtik	küçük parça	petit morceau; bouchée	mouthful, small part
çêtî çêtî	paramparça	en morceaux	all in pieces, tattered
çêtî kirin	parçalamak	couper en fins morceaux	to cut in small pieces
çiftexas	patıska	batiste, batiska	cambric
çilek: nefsek	nefsine hakim olmayan, yemek düşkünü	avide	greedy for, avid for
çileqe : çele·are	boşboğaz, geveze	bavard, indiscrèt	indiscreet, babbler, talkative
çilfisandin: çilpandin	aşırmak, çırpmak	choper, chiper, chaparder	to steal (from); to pinch, to filch, to pilfer
çilfis	aşıran, çırpan	chapardeur, voleur	pilferer
çim : kim, gupik	uç, zirve	extrémité, pointe, sommet	extremity, tip, peak, top
çipîsk: tilîfisk, fîtik	fiske	chiquenaude, pichenette	flick, flip (with the finger)
çirr : çirrê birrê, birxelas, birane	yakan, top oynuna benzeyen topsuz ve karşılıklı iki grup tarafından oynanan geleneksel bir Kürt oyunu	jeu de pursuite joué en plein air par deux équipes	a traditional outdoor run-and catch game played by two teams
çirr	sicim, yudum	filet d'eau	dribble, trickle
çirra avê	biraz su	un peu d'eau	a dribble of water
çiravk	su sızıntısı	fillet d'eau	oozings
çirr	sert, direngen	dur, résistant	tough, hard, stiff
goştê çir	sert et	viande dure	tough meat
çirî: kunê serê guhanan	hayvanlarda meme deliği	orifice du trayon	teat's orifice
çirtik	hoppa	écervelé, frivole, légère	flippant, flighty, foppish
çist: çalak	canlı, hareketli	vivant, vif	alive, active, lively
çîprût : teşkrût	baldırı çıplak	vaurien, indigent	1) bare legged, 2) rowdy, rough
çîr	kurutulmuş elma, kaysı v.b.	pomme ou abricot séché	dryied apple or apricot

qerqîtik	kurutulmuş kavun	melon séché	dryied melon
çogerî bûn: ji çokan ketin, ji qidûman ketin	diz çökmek, güçsüzlükten yıkılmak	se mettre à genoux, tomber d'épuisement	to kneel down (of exhaustion)
çolbir: kurterê	kestirme yol	raccourci	shortcut
çort : çors	haşin, kaba, sert	brutal, rude	brutal, harsh, rude
çortanî; xwarina çortan	çökelekten yapılan ayran çorbası	soupe faite avec du petit lait seché	soup made of dried whey
çûçî kirin	çocuk dilinde oturmak	s'assoir dans le langage infantile	to sit down (in chieldren's language)
beqem	solgun, soluk	pâle	pale, fated
beqem bûn	solmak	devenir pâle, déteindre	to fade, to become pale
alale: helale: lale	lale	tulipe	tulip

Bsx. : Di amadekirina vê ferhengokê de, me ji «*Ferhenga Devoka Qerejdaxê*» ya destnivîski ya Mistefa Gazi sûd wergirt.

TERMÊN HIQÛQÎ

(V)

Amadekar : Veysî ZEYDANLÎ

kurdî	***tirkî***	***fransizî***	***îngilîzî***
rastandin	1)tasdik, onay, 2) tasdik etme, onaylama	ratification, certification, confirmation	ratification, confirmation
rastandin (birastîne)	tasvip etmek, onaylamak	ratifier, certifier	to ratify; to certify
rastandî	onaylanmış, tasdik edilmîş	ratifié, certifié	ratified, certified
rastandina biryarekê, rastandina biryarê	bir kararın onayı, kararın onayı	ratification d'une décision	ratification of a decision
pejir, n.f.	kabul, onay	accord, aval, acceptation	acceptance, agreement
pejirandin, n.f.	kabul etme	acceptation, consen-tement, accord	acceptance, assent, agreement
pejirandin (bipejirîne)	kabul etmek	accepter, admettre, consentir	to accept, to admit, to agree, to assent
pejirîn (bipejire)	kabul olmak	être admis, accepté, reçu	to be agreed, admitted, accepted
pejirî, pejirandî	kabul edilmiş	accepté, admis	agreed; admited
pesend	tasvip	approbation	approbal
pesend kirin	tasvip etmek	approuver	to approve
rewa	meşru	légitime	legitimate
narewa	gayri-meşru	illégitime	illegitimate
rewahî	meşruiyet	légitimité	legitimacy
parastina rewa	meşru savunma	défense légitime	self-defence

Ferhengoka

RONAHÎ

(IV)

Amadekar: Mizaffer BEGZADE

kurdî	*tirkî*	*fransizî*	*îngilîzî*
palmisandin	elle yoklamak	palper	to finger, to palpate
pelandin	aramak, yoklamak	fouiller, tâter	to search, to frisk
bêrm	küçük göl, havuz	piscine, bassin	pool, pond
nûza	yeni doğmuş	nouveau-né	newborn
evor	dağ keçisi	chamois	chamois
sername	yazı başlığı	titre	title
dexs : hesûdî	kıskançlık,	jalousie	jealousy
dexesok	aşırı kıskanç	très jaloux	very jealous
kerkedan	gergedan	rhinocéros	rhinoceros
kerkulan, kerqolan	zebra	zèbre	zebra
şîp	panter	panthère	panther
piling	kaplan	tigre	tiger
teqez	muhakkak, mutlaka	certainement	certainly
teşk	bacak	patte	leg
îşk dan: badan	çevirmek, sıkıştırmak	serrer, donner un tour	to tighten up
gewende	çingene	tzigane, bohémien	gypsy
venandin	tezgah, tuzak kurmak	placer, mettre en place	to set, to set up
venîn	çizmek	tracer	to draw
xêz venîn	çizgi çizmek	tracer une ligne	to draw a line
qemelax : neçîra kîvroş-kan a di berfa pûk de	karda tavşan avı	chasse aux lièvres dans la neige	hare hunting in the snow
metran	zıpkın	harpon	fish spear, harpoon
zîvar	yoksul, fakir	pauvre, indigent	poor, destitute
çiloreş: payiza pêşîn	ilk sonbahar	début automne	early automn
marî: mêkew	dişi keklik	perdrix femelle	female patridge
margiros: nêrekewê bi tenê mayî	yalnız kalmış erkek keklik	perdrix séparé provi-soirement de sa femelle	male partridge left alone
xasûk	kurnaz, siyasetçi	rusé, habile, matois, malin	shrewd, cunning, sly
xasukî	kurnazlık	ruse, habileté, malice, matoiserie	shrewdness, slyness
babelîsk: sedsal	yüzyıl	siècle	century
hingustîl, gustîl	yüzük	bague	ring
nefismezin	mağrur	arrogant, hautain	haughty, arrogant
pejn: 1) dengê tiştê nediyar, 2) hest	1) görünmeyen kişi ya da şeyin sesi, 2) his	1) bruit de quelqu'un ou de quelque chose 2) voix, bruit que l'on ne	1) noise of somebody or something not insight, 2) voice, noise
pejna te nayê	senden ses seda, haber yok	voit pas, on n'entend pas parler de toi	you have not been seen (for a long time)
veniştek: ciyê veniştina teyr	tünek	perchoir	perch
pirçazkî: pûrt weşandî	tüy dökmüş	déplumé, qui a perdu ses plumes	who has lost its feathers
merasê: dabeşkirina	av yerinin dağıtımı	partage du territoire	sharing of the

nêçîrgehê		de la chasse	hunting area
şikêr	taş yığını	amas de pierres	heap of stones
serpê: pêxew	örtü, yorgan	couverture	blanket
zînat, tade	zulüm, baskı	oppression, persécution	oppression, persecution
çilk, peşk	su sıçrantısı	jet de gouttes d'eau, éclaboussure, giclement	splash
sindirûk	sanduka, tabut	sarcophage, cercueil	sarcophagus
berdevk	1) mabeynci, 2) sözcü	1) chambellan, 2) porte—parole	1)chamberlain, 2) spokesman
ferzane : pirzane	bilge	sage, érudit	wise, learned
dêlindêz : ayina dînî	dini ayin	cérémonie religieuse, rituel	ritual
gungilî	kıvılcık	bouclé	curly
gurpik	saç halkacığı, buklet	bouclette	small curl
qirdik : koseyê sersalê	Noel Baba	père Noël	father Christmas
şemo	palyaço	clown	clown, fool
şadîk	eğlendirici	amuseur, comique	comic
hilmeyî çûn:	karşı durmak,	s'opposer à,	to oppose
li ber rabûn	kafa tutmak	tenir tête, défier	to be defiant
xilt: koremişk	köstebek	taupe	mole
suxre	angarya	corvée	fatigue, corvee, drudgery
pifî bêvila yekî kirin	tahrik etmek, kışkırtmak	remonter, inciter	to prompt, to incite
devce: tamijî	alışmış, tadına varmış	habitué, accoutumé	accustomed, usual
devce bûn	alışmak, alışkanlık edinmek	prendre l'habitude, s'habituer	to get used, to get accustomed
lewçe	ukala	pédant	wiseacre, pretentious
êrdim	yer, yöre	place, endroit	place, area
hêreker: temaşeker	seyirci	spectateur	onlooker
herê kirin	seyretmek	regarder	to look, to watch
çîkit, çîtik	kura	lot, sort	lots
çîtik kişandin	kura çekmek	tirer au sort	to draw lots
demşûr : şireya meywe û zebze ya ku bi destê meriv dizeliqe	meyve ya da sebzenin ele yapışan suyu	jus de fruit ou de légume collant à la main	fruit or vegetable juice sticking to the hands
pekpekok: peqpeqok, peqok	kabarcık	ampoule	blister
vîtik	fiş, makbuz	fiche; reçu	card, slip, receipt
sindik: savarê hûr	ince öğütülmüş bulgur	gruau fin	boiled pounted wheat
tot bûn: ger bûn, gidirîn	yuvarlanmak	rouler	to roll along; to revolve
fer: hêz, taqet	güç, takat	force	strength, power
vixîne: dengê mêran li meydana şer	savaşta erkek çığlığı	cri de guerre des hommes	shout of warriors
reqemeşn : meşkê ziwa (hişk)	kuru tulum	outre sèche	skin made into a bag
qeşmax: qalikgirtina birînê	yara kabuk bağlaması	cicatrisation de la plaie	healing, closing up
zipilî: sipîçolkî	beyazımsı	blanchâtre	whitish
xişor: agirê nîv temirî; teraf; xwelepel	yarı sönmüş ateş	feu à moitié éteint, braise à moitié éteinte	half-extinguished fire
paymal : di bin pê de mayî	ayaklar altında kalmış, ezilmiş	foulé aux pieds, humilié, opprimé	trampled down, oppressed, humiliated
cîrne: cirnê avê	kurna	bassin de bain, cuve	basin of a bath or fountain
conî: coniyê dan	dibek	grand mortier en pierre	large stone mortar
naperûşk: pence	pençe	griffe	claw

Ferhengoka

Mem û Zînê

Amadekar: Khosrow ABDOLLAHÎ

kurdî	*tirkî*	*fransizî*	*îngilîzî*
sername	başlangıç, başlık, giriş	titre, introduction	title, introduction
natemam : netemam, nivîşkan	eksik, tamam olmayan	incomplet	incomplet
xam	işlenmemiş, alışmamış, ham	immature, inexpéri-menté, cru, novice, vierge	immature, unripe, inexperimented,crude
perdedar : piştperde	gizli, perde arkasında	voilé, dissimulé	hidden, concealed, veiled
genc; gencîne, xezne, xezîne	hazine	trésor	treasure
jar: hejar, belengaz	yoksul, fakir	pauvre	poor
hûr	ufak, küçük	petit	small, little
numandin (binumîne); nîşandan, nimandin	göstermek	montrer, indiquer	to show, to indicate
hindî: hew qas	o kadar	tant, autant	so much, so many
bargeh: dergah, qesr û koşk	dergah, saray	palais,siège du pouvoir	place, headquarters
zemîn: erd	zemin	terre, sol	earth, world
hemta: hevta	emsal	pareil, pair, semblable	peer, alike, similar
bê hemta	emsalsiz	sans pareil	matchless
sezawar : hêja, şayan	şayan, değer, layık	qui mérite, digne	worthy, deserving
nimûd: nîşane	işaret, eser	marque, signe	sign, mark
goya	güya	soi-disant	as if, as though, supposedly
serw: merx	selvi	cyprès	cypress
ayîne : neynik, awêne	ayna	miroir	mirrorr
dane : tene	tane	1) graine, 2) pièce	1) grain, seed, 2) single individual thing of any kind, piece
serwer	önder, baş	chef, prince, leader, souverain	leader, prince, head
teba bûn: tev bûn	katılmak, karışmak	participer, prendre part	to take part, to participate
ateşkede: agirgeh	ateş mabedi	temple du feu	fire temple
vekuştin: vemirandin	söndürmek	eteindre	to put out, to extinguish
butxane: pûtgeh	puthane	temple païen	place of pagan worship
cihangîr	fatih, cihan fatihi	conquérant du monde	world conqueror
vedan: vegirtin	(çadır) açmak, kurmak	planter, mettre en place	to set up, to pitch
seywan: sîwan	şemsiye	parasol, parapluie	umbrella
dilawer: dilêr, mêrxas	yiğit	brave, intrépide	brave, intrepid
saye: sîh, sîber	gölge	ombre	shadow
jî, emr: temen	yaş, ömür	âge	age
napak: ne paqij	temiz olmayan, kirli	impur, impropre, souillé	impure, unclean
seyînî: seyîtî	itlik, köpeklik	qualitié d'un chien	quality of a dog
çalak	faal, çevik	agile, lest, actif	agile, swift, active
penah: sitar	sığınak, barınak	abri, refuge	shelter, refuge
cihanpenah	büyük sultan, dünya sığınağı	grand monarque, refuge du monde	shelter of the world, great monarch

tawan	suc, cürüm	crime	crime
amanc	hedef	cible, objective, but	target, goal
mêrînî: mêranî	erkeklik	bravoure, virilité	bravery, braveness, virility
şemirandin (bişemirîne):	bir yana bırakmak,	abandonner,	to give up,
hiştin, li alîkî hiştin,	terk etmek,	laisser de côté	to abandon,
terk kirin	vazgeçmek		to leave
behre: par	pay	part, lot	share, lot, portion
bêbehre: bêpar	yoksun,	privé, dépourvu	deprieved
	paysız bırakılan		
gerdûn	evren, kainat	univers	universe
anînve: veanîn, anîneve, paşveanîn	geri getirmek	ramener	to bring back to take back
pol	pul, değersiz para	sou	penny
spîdeman: nasat, kêmeyar	düşük ayarlı,saf olmayan	impur, mélangé	impure, not pure, mixed
bezm: şayî	şenlik, meclis	fête, réjouissances	rejoicing
dim: nikul, dindik, dimik	gaga	bec	beak, bill
gulgûn: di rengê gulan de	gül renginde	rouge, couleur de rose	red, rose-colored
gulgeşt: seyran û	güller arasında	promenade dans	stroll amidst roses
geşta nav gulan	gezinme	une roseraie	
taq: qat	kat	étage	floor; storey
vejîn	yeniden doğuş	renaissance	rebirth
nasaz : nadurust,	dürsüt olmayan,	inapproprié,	improper,
ne lihev	münasebetsiz	impropre	inapopriate
tennaz : nazenîn	nazik, teni nazlı	graciuese, délicate	delicately beautiful, graceful
pîlewer	çerçi	colporteur	huckster, peddle
gewherî : gewherfiroş	mücevheratçı	joallier	jeweler
xodreste	kendi kendine yetişmiş,	autodidacte	self-made man
	kendi kendini yetiştirmiş		
perwerî, perwerdekirî	eğitilmiş	éduqué	educated
semen: asmîn, yasemen	yasemin	jasmin	jasmin
daheristin	dökülmek,	se répandre (cheveux),	(hair) to fall on the
	sarkmak	tomber sur les épaules	shoulders to lang bosely
rehistin	açmak, yeşermek	s'épanouir, s'ouvrir	to bloom, to open out
çah : çal, kort	çukur	fosse, fossette	fossa, pit, dimple
serpençe: serpêçî	parmak uçları	extrémité des doigts	extremity of the fingers
kemergah: pişt, kemer	kemer	ceinture	belt
cuda: cihê	ayrı, farklı	différent, autre	different, else
fayîdexwaz	çıkarcı	égoïste, qui ne cherche que sesintérêts	self-seeking, selfish
sîne: sîng	sine, göğüs	poitrine	bosom, breast
sînesoj: sîngşewat	sineyi yakan	poignant,	poignant,
		qui brûle la poitrine	heartrending
xawer: rojhelat	doğu, şark	Orient, est	Orient, East
têkda	tümden, tamamen	complètement, enti-	completely, totally
		èrement totalement	
vêkra	birlikte, hep birlikte	ensemble, tous ensemble	all togehter, together
fîroz: pîroz	kutlu, mubarek	béni	blessed
kelat, kela	kale	forteresse	fortress
nijde	çete	bande, gang	band, gang
perçem : şêbisk	perçem	touffe de cheveux	tuft of hair
nagah: ji nişka ve	aniden, ficetten	soudain	sudden
serkol: serqot	baş açık	à tête découverte	bare-headed
kaşo: darê holê	polo değneği	crosse de polo	polo stick